

31.8.2022
VN/17575/2021

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi SORA-säännösten muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi SORA-säännösten muuttamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Sosiaali ja terveysterveysministeriö katsoo, että nykyisen SORA-sääntelyn ja sen myötä SORA-prosessien selkeyttäminen ja kehittäminen on tärkeää opiskelijoiden oikeusturvan ja turvallisuuden sekä myös asiakas- ja potilasturvallisuuden ja liikenneturvallisuuden varmistamiseksi. SORA-hankkeessa kerättyjen tietojen mukaan koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut käynnistävät SORA-prosesseja verraten harvoin. Koska menettelyn käynnistämättä jättämisen syynä on osalla koulutuksen järjestäjistä ollut prosessien puutteellisuus, tilanne edellyttää kehittämistyötä.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa hallituksen esitystä SORA-säännösten muuttamiseksi. Ministeriö huomauttaa kuitenkin, että esitys opiskeluoikeuden peruuttamisesta myös niiltä rikokseen tuomituilta opiskelijoilta, jotka työskentelevät iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa, on ongelmallinen. Voimassa oleva sääntely asiaan liittyen on koskenut ainoastaan alaikäisten parissa työskentelyä. Esitys on sinänsä perusteltu iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden suojelemiseksi, mutta toteutuessaan se asettaisi iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden parissa työskentelevät opiskelijat ja ammattihenkilöt tai työntekijät rikostaustan selvittämisen osalta keskenään erilaiseen asemaan.

On erinomaista, että esityksessä parannetaan opiskelijan oikeutta saada tukea ja ohjausta tilanteessa, jossa hänen opiskeluoikeutensa peruutetaan. Esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi oppilaitoksen mahdollisuutta evätä opiskelijan oikeus osallistua käytännön työtehtäviin ja harjoitteluun. Ehdotus on perusteltu. Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että lausunnolla oleva esitys sisältää säännökset opiskelijan tukemiseksi opiskeluun tai harjoitteluun osallistumisen epäämistilanteissa ainoastaan ammatillisessa koulutuksessa oleville opiskelijoille. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että myös korkeakouluopiskelija tulisi ohjata vastaavissa tilanteissa opiskeluterveydenhuollon tai korkeakoulun järjestämän tuen piiriin opiskelijan tuen saannin varmistamiseksi. Ministeriö esittääkin, että esityksen jatkovalmistelussa sekä lain yliopistolain muuttamisesta 45 a §:n että lain ammattikorkeakoulun muuttamisesta 38 a §:n lisättäisiin uusi momentti korkeakoulun velvollisuudesta ohjata opiskelija korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon tai vaihtoehtoisesti korkeakoulun

järjestämän tuen piiriin. Sosiaali- ja terveysministeriö tekee tarvittaessa mielellään yhteistyötä lakiesityksen jatkovalmistelussa.

Lain oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamiseksi 377/2022 16 §:n mukaan oppilaitoksen työntekijän on otettava viipymättä yhteyttä koulu- tai opiskeluterveydenhuollon työntekijään tai opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot, silloin kun hän arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhuoltopalveluja. Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että ehdotetun lain ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamiseksi 85 a §:n 2 momenttia täsmennettäisiin jatkovalmistelussa oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 pykälän mukaiseksi niin, että ”opiskelijalle olisi järjestettävä 99 §:ssä tarkoitettuna opiskeluhuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon työntekijän kanssa”. Opiskelija voitaisiin tällöin ohjata sen ammattilaisen tuen piiriin, joka kussakin tilanteessa katsotaan opiskelijan edun mukaiseksi.

Opiskeluterveydenhuollon ja koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun hyvä yhteistyö opiskelijan terveydentilan ja tilanteen arvioimiseksi opiskelun edellyttämiin vaatimuksiin peilaten on ensisijaisen tärkeää opiskelijan oikeusturvan ja myös muiden osapuolten turvallisuuden kannalta. Sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen yhteistyötä tulee edelleen tiivistää ja kehittää kaikilla tasoilla.

SORA-hankkeen loppuraportissa esitetään, että Opetushallitus päivittää oman SORA-oppaansa sekä internet-sivustonsa ja Sosiaali- ja terveysministeriö omansa, kun tarvittavat säädösmuutokset on toteutettu. Hallituksen esityksessä tähän viitataan Opetushallituksen osalta luvussa 4.2.2. Vaikutukset viranomaisten toimintaan (s 17) sekä luvussa 10 Toimeenpano ja seuranta (s. 49). Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että Opetushallitus sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kokoaisivat yhteistyössä edellä mainittujen oppaiden sisällöt yhdeksi kokonaisuudeksi sähköiseen muotoon niin, että jokaisen asianosaisen olisi jatkossa helppo saada käsitys prosessin kokonaisuudesta sekä itse kunkin osapuolen tehtävistä ja vastuista, esimerkiksi huumausainetestaukseen liittyen. Kun myös yksityiskohtaisemmat ohjeet käytännön työn tueksi löytyisivät samasta yhteydestä, olisi prosessia aiempaa helpompi koordinoida ja toteuttaa käytännössä. Ohjeistusten lisäksi tarvitaan luonnollisesti myös koulutusta asiaan liittyen. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan esitysluonnosta tulisi täydentää lisäämällä edellä mainittuihin lukuihin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen osuus esitettyjen lakien toimeenpanossa. Esityksessä ehdotetaan, että opetushallitus seuraa SORA-säännösten toimeenpanoa erilliskyselyin. Tämä on kannatettavaa. Koska opiskeluhuollon ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon sekä koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen yhteistyö on merkittävän tärkeää SORA-prosessin toimivuuden kannalta, Sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa, että tietoa SORA-prosessin toimivuudesta tulisi koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen lisäksi kerätä myös opiskeluhuollon ja erityisesti opiskeluterveydenhuollon toimijoilta. Ammatillisen koulutuksen

osalta Opetushallituksen erillistiedonkeruuta voitaisiin mahdollisesti myös täydentää joka toinen vuosi toteutettavalla Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen TEAViisari-tiedonkeruulla (Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ammatillisissa oppilaitoksissa). Tiedonkeruun valmisteluun osallistuu sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden lisäksi opetustoimen edustajia, mm. opetushallituksesta.

Teknisenä huomautuksena sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 85 §:n kohdalla sivulla 28 käsityksemme mukaan näppäilyvirhe, kun kirjauksen mukaan pykälän 2 momentissa (pitäisi lienee olla 3 momentissa) säädetään poistumaan määräämisestä ja 3 momentissa (pitäisi lienee olla 4 momentissa) opetukseen osallistumiseen epäämisestä.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa harkitsemaan, olisiko säännöskohtaisissa perusteluissa tarpeen tarkentaa tai lisätä maininta opiskelijan passiivisena pysyminen yhtenä kieltäytymisen muotona. Opiskelijan kieltäytymisestä eri toimenpiteistä on kirjattu säännöskohtaisissa perusteluissa ainakin laissa ammatillisesta koulutuksen annetuun lain muuttamisesta ja sen 85 a ja 97 §:ssä, laissa yliopistolain muuttamisesta ja sen 43, 45 a ja 45 b §:ssä sekä laissa ammattikorkeakoululain muuttamisesta ja sen 32 ja 38 a §:ssä.

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Neuvotteleva virkamies

Arja Ruponen

VN/17575/2021-STM-34

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: